

Beslutningsforslag nr. B 33. Fremsat den 22. oktober 2004 af Aage Frandsen (SF) og Kristen Touborg (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om mulighed for afholdelse af ekstraordinære kommunale valg

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag inden udgangen af denne samling, som giver vælgerne mulighed for under bestemte betingelser at bestemme, at der ekstraordinært skal afholdes nyvalg til kommunalbestyrelser og regionsråd.

Lovforslaget skal udarbejdes efter følgende retningslinjer:

1. Nyvalg skal afholdes, såfremt et antal vælgere svarende til mindst 50 pct. af de vælgere, der deltog i seneste ordinære valg til det pågældende organ, anmoder om det ved deres underskrift.
2. Nyvalg kan dog ikke kræves afholdt, såfremt der på det tidspunkt, hvor underskrifterne afleveres til kontrol hos folkeregistret, er mindre end 1 år og 3 måneder til, at ordinært valg til det pågældende organ skal afholdes.
3. Det ekstraordinære valg skal afholdes senest 3 måneder efter, at det tilstrækkelige antal underskrifter er indleveret. Valget afholdes efter retningslinjer svarende til de regler, der gælder for afholdelse af ordinære kommunale og regionale valg.
4. For kommunalbestyrelser og regionsråd valgt ved et ekstraordinært valg gælder de samme retningslinjer, som gælder for kommunalbestyrelser og regionsråd valgt ved ordinære valg. En kommunalbestyrelse og et regionsråd valgt ved ekstraordinært valg sidder indtil udløbet af den ordinære valgperiode.
5. Indenrigs- og sundhedsministeren udformer nærmere regler for afholdelse af ekstraordinært valg til kommunalbestyrelser og regionsråd, herunder
 - anmeldelse af en underskriftsindsamling,
 - udformning af underskriftsblanketter,
 - kontrol af underskrifternes gyldighed og
 - retningslinjer, der indeholder forbud imod aflønning af underskriftsindsamlere.
6. Indenrigs- og Sundhedsministeriet fører tilsyn med afholdelse af de ekstraordinære kommunale og regionale valg.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Det fremsatte forslag er en delvis genfremsættelse af SF's forslag til folketingsbeslutning B 9 om mulighed for afholdelse af ekstraordinære kommunale valg fremsat i folketingssamling 1997-98, 1. samling (se Folketingstidende 1997-1998, 1. samling, forhandlingerne side 914 og tillæg A side 655-657). Forslaget er siden blevet endnu mere aktuelt med den såkaldte Farumskandale.

Uanset, at SF ikke er enig med regeringen om forslag til en strukturreform, herunder antallet af regioner, mener SF også, at vi i fremtiden skal operere med regioner i stedet for amter. Derfor anvendes konsekvent ordet regioner, selv om strukturreformen ikke er vedtaget endnu.

Det kommunale demokrati i Danmark bygger på faste valgperioder, hvor der ikke kan ske nyvalg, uanset hvad der sker i valgperioden. Der er ikke nogen mulighed for at tilbagekalde et givet mandat. En sådan mulighed for at tilbagekalde de folkevalgtes mandat kendes enkelte steder fra udlandet, eksempelvis en række amerikanske stater. Folketingsparlamentarisme hviler endvidere på det princip, at hvis regeringen i Folketinget mødes af et mistillidsvotum, skal den træde tilbage, og nyvalg skal udskrives. I modsætning hertil hviler det danske kommunestyre på den tillid, som borgerne udstyrer deres folkevalgte med hvert fjerde år. Opstår der udpræget mistillid mellem borgere og kommunestyre, er der ikke nogen mekanisme, der kan afprøve omfanget af denne mistillid før ved næste kommunalvalg, som måske ligger næsten 4 år forude.

Grundlæggende fungerer det kommunale demokrati godt. Men der har været enkelte undtagelser, som efter forslagsstillernes opfattelse taler for, at det under helt bestemte betingelser kan blive nødvendigt at afholde valg midt i valgperioden. Det vil givetvis kun være i helt ekstraordinære situationer, hvor flertallet i en kommunalbestyrelse direkte handler imod det, der var forudsætningerne forud for valget.

Efter forslagsstillernes opfattelse vil det i særlig grad være i to tilfælde, hvor et sådant ekstraordinært valg kunne komme på tale. For det første i forbindelse med konstitueringen, hvor der er eksempler på, at kommunalbestyrelsesmedlemmer har valgt at »skifte side« for personligt at opnå en bedre konstituering. For det andet i situationer, hvor det viser sig, at en kommunalbestyrelse har misrøgtet kommunens økonomi, uden at det er kommet frem i forbindelse med det senest afholdte kommunalvalg.

Efter kommunalvalget i 1993 valgte to socialdemokrater i Fakse Kommune at forlade deres parti, hvis liste de var blevet valgt på, for bl.a. at få borgmesterposten i samarbejde med de borgerlige partier i kommunalbestyrelsen. Dette skabte stor harme blandt kommunens borgere med store folkemøder og demonstrationer til følge. Men borgerne kunne kun protestere. De havde ikke noget magtmiddel, så kommunalbestyrelsesmedlemmernes mandater kunne prøves. Her er det forslagsstillernes opfattelse, at borgerne i Fakse Kommune burde have haft mulighed for at tilbagekalde de folkevalgtes mandat. I helt særlige situationer bør borgerne, hvis de kan samle underskrifter fra 50 pct. af kommunens eller regionens indbyggere, kunne tilbagekalde det folkelige mandat og kræve nyvalg udskrevet. Og netop fordi det kun skal være i helt særlige situationer, skal det kun kunne ske, når 50 pct. af vælgerne har anmodet om, at mandatet afprøves. En sådan mulighed vil givetvis også kunne virke præventivt, så andre i fremtiden ikke føler sig tilskyndet til at gøre noget lignende. Eksemplet fra Fakse Kommune er ikke enestående, selv om det nok er det mest groteske af slagsen.

Kort efter kommunalvalget i 2001 blev det i januar 2002 afsløret, at Farum Kommunes økonomi var meget ringere, end hvad flertallet i Farum kommunalbestyrelse med borgmesteren i spidsen havde sagt op til kommunalvalget. Ingen havde formentlig forestillet sig, at det var muligt at misrøgte en kommunes økonomi, samtidig med at kommunen udadtil op til kommunalvalget i november 2001 blev fremstillet som en mønsterkommune. Omfanget af Farum Kommunes

økonomiske problemer har bl.a. vist sig ved, at kommunalbestyrelsen har været nødt til at hæve den kommunale skatteprocentsats fra 19,5 til 22,8. Det har kommunens borgere været nødt til at finde sig i. I øjeblikket kører der en retssag, hvor bl.a. den daværende borgmester er sigtet, samtidig med at en særlig Farumkommission er i gang med at undersøge hele sagen. Det politiske regnskab kan først gøres op i forbindelse med næste kommunalvalg. Det er forslagsstillerens opfattelse, at det burde borgerne have haft mulighed for, hvis et flertal med underskrift havde ønsket et ekstraordinært valg.

Bemærkninger til forslagets enkelte retningslinjer

Ad 1

En andel på 50 pct. er valgt, fordi det kun i helt særlige situationer skal være muligt at benytte sig af retten til at tilbagekalde mandatet og kræve nyvalg.

Ad 2

Det må være rimeligt at fastsætte en grænse for, hvor tæt på det ordinære kommunale valg et ekstraordinært valg skal kunne afholdes. Grænsen for seneste

tidspunkt for valgets afholdelse er i beslutningsforslaget fastsat til 1 år før ordinært valg.

Ad 3

Det forventes, at en kommunalbestyrelse m.v. ikke træffer beslutninger af væsentlig betydning i perioden fra underskrifternes indlevering, til valget er afholdt. Dette vil formentlig kræve nærmere retningslinjer fastsat af indenrigs- og sundhedsministeren.

Ad 4

En kommunalbestyrelse og et regionsråd valgt ekstraordinært har naturligvis de samme beføjelser og pligter som andre kommunalbestyrelser og regionsråd.

Ad 5-6

Det er vigtigt, at Indenrigs- og Sundhedsministeriet udformer nærmere retningslinjer for, hvordan procedurerne skal være, så der ikke bliver for mange tvivlsspørgsmål, ligesom det er vigtigt, at Indenrigs- og Sundhedsministeriet fører tilsyn med valgets afholdelse.

Skriftlig fremsættelse

Aage Frandsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om mulighed for afholdelse af ekstraordinære kommunale valg.

(Beslutningsforslag nr. B 33).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.